

VÄLISMAJANDUSE ÜLEVAADE

KESK- JA IDA-EUROOPA RIIKIDE MAJANDUSOLUKORD

Välismajanduse ülevaade, 26. märts 2010

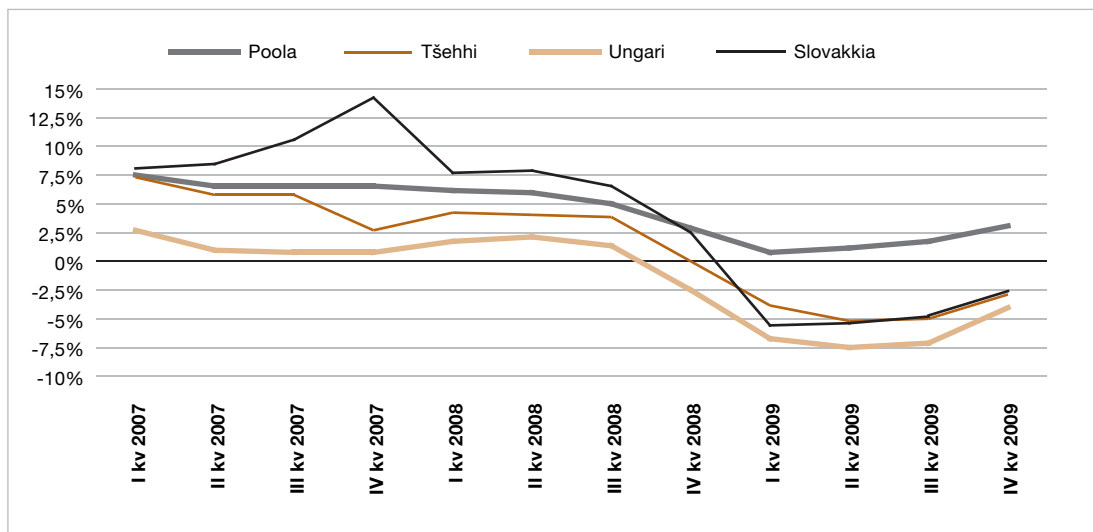
Koostanud: Eesti Panga rahvusvaheliste suhete eksperdid

Kesk- ja Ida-Euroopa (KIE) regiooni¹ majanduslik väljavaade paraneb üha. Majandust toetab euroala majandusaktiivsus, mis on suurendanud nõudlust KIE eksporditoodangu järele. Väljakutseks on suurenev tööpuudus, mis piirab kodumaist tarbimist.

Üldine majandusolukord

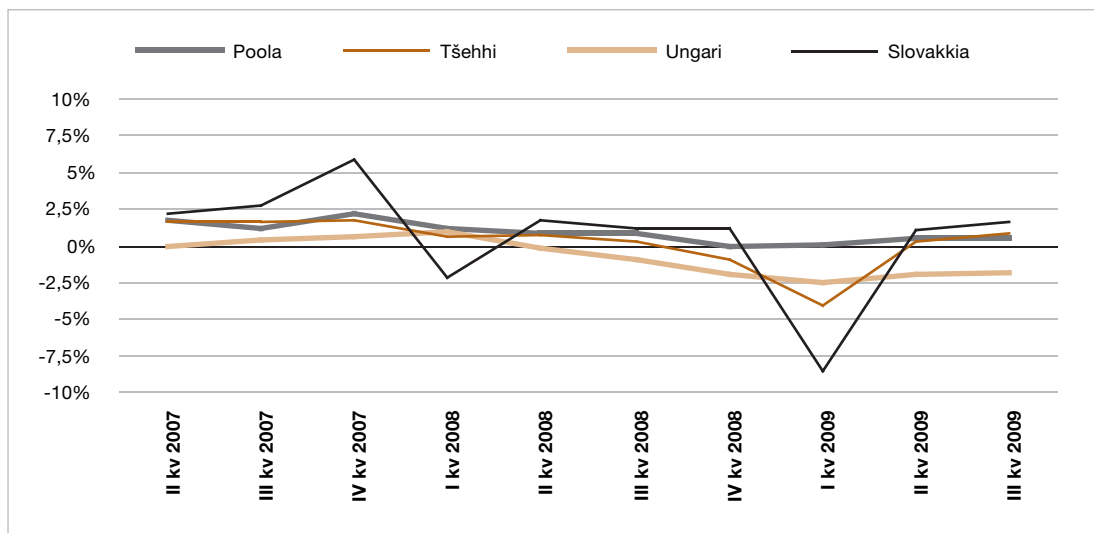
Kesk- ja Ida-Euroopa riikide majanduse taastumist toetas **euroala majanduse stabiliseerumine** 2009. aasta teisel poolel. Aasta varasemaga ja eelneva kvartaliga võrreldes jätkus majanduskasv IV kvartalis vaid Poolas. Tšehhi ja Slovakkia majanduslangus aeglustus IV kvartalis, kuid eelneva kvartaliga võrreldes kasvas mõlema riigi majandus juba kolmandat kvartalit järjest. Ungaris on majanduslanguse tempo nii aasta kui ka kvartali arvestuses pidurdunud (vt joonised 1 ja 2).

Kogu 2009. aasta ulatuses hoidis majanduskasvu Poola, kus SKP kasvas 1,7%. Tšehhis ja Slovakkias vähenes majandus 2009. aastal vastavalt 4,2 ja 4,7%. Suurimas languses oli Ungari, kus SKP vähenes

Joonis 1. SKP kasv (a/a).

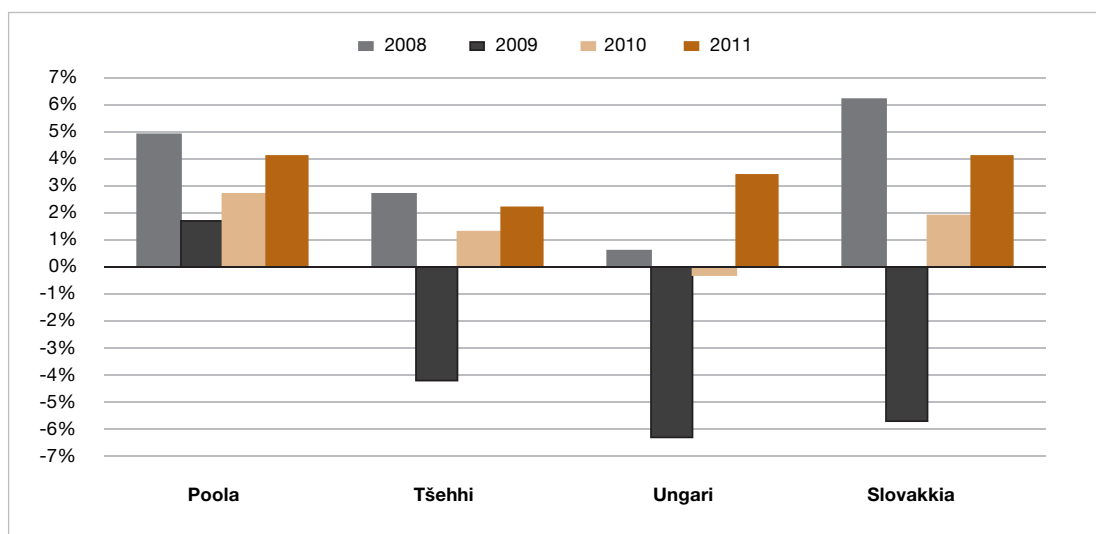
¹ Ülevaade kajastab Poola, Tšehhi, Ungari ja Slovakkia majanduse viimast arengut.

Joonis 2. SKP kasv (kv/kv).

2009. aastal 6,3%. Ungari konvergentsiprogrammi kohaselt jääb majanduskasv negatiivseks ka 2010. aastal. Riiklike prognooside kohaselt **taastub majanduskasv** kõikides vaadeldavates riikides 2011. aastaks (vt joonis 3).

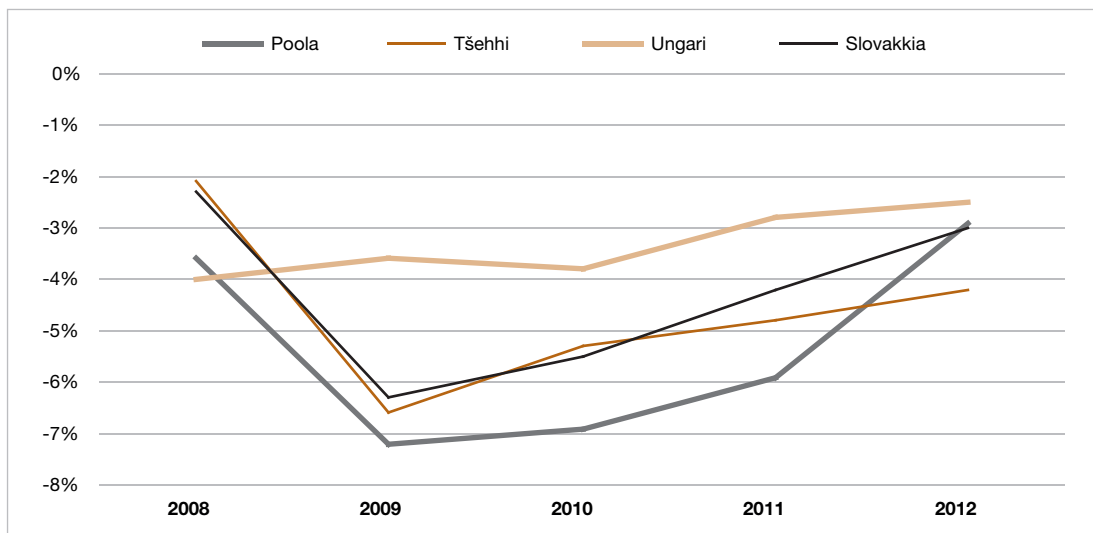
Maksutulude vähenemise ja automaatsete stabilisaatorite toimida laskmise mõjul **halvenes eelarve tasakaal**. Kui riiklikud konvergentsiprogrammid näitavad järgmisteks aastateks eelarvepositsioonide paranemist, siis majandusliku lähenemise kriteeriumina fikseeritud 3%ni SKPst jõudmiseks peab märki-

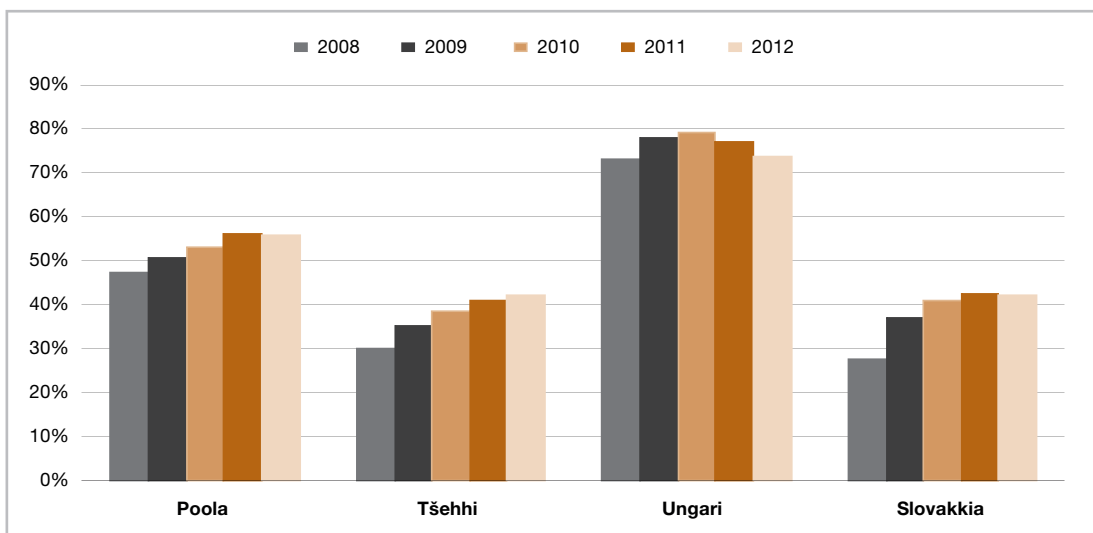
Joonis 3. SKP aastakasv ja prognoos (a/a).

misväärselt **kärpima eelarvekulusid** (vt joonis 4). Ungari eelarvepuudujääk on tugevate poliitiliste meetmete tõttu hoitud regioonis väiksemaina (3–4% ulatuses SKPst), kuid suure riigivõlakooormuse tõttu tuleb teha lisajõupingutusi (vt joonis 5). Euroopa Komisjon on algatanud ülemäärase eelarvepuudujäägi menetluse kõikide vaadeldavate riikide puhul.

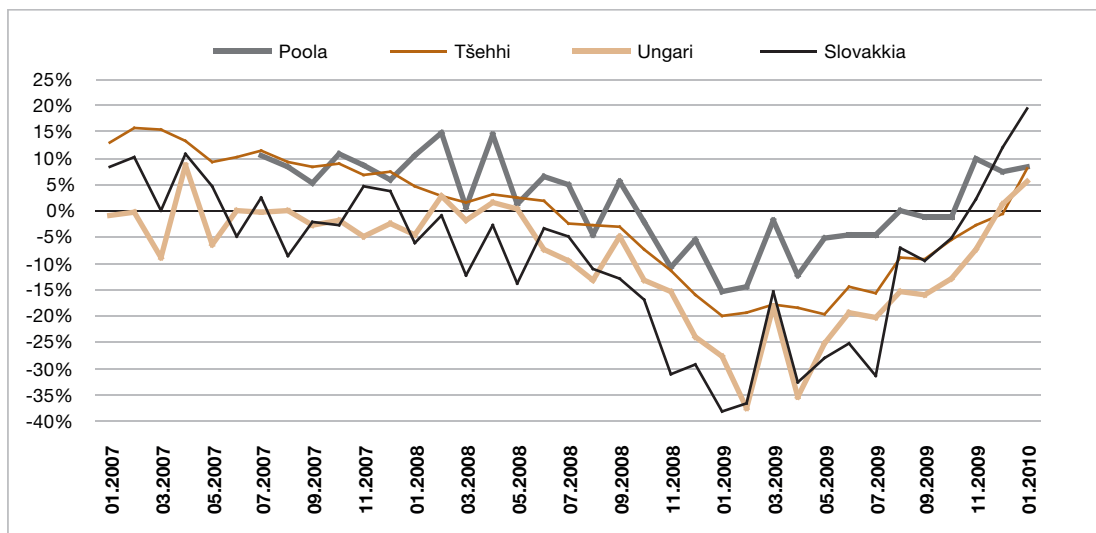
Lääne-Euroopa **suurenev välisnõudlus** on viimastel kuudel toetanud tööstustoodangu ja ekspordimahu kasvu (vt joonised 6 ja 7). Samuti toetab tööstuse ja ekspordi kasvu eelmise aasta madal statistiline võrdlusbaas. Ekspordinõudluse stabiliseerumise tõttu **on paranemas üldine majandusosaldu** (vt joonis 8).

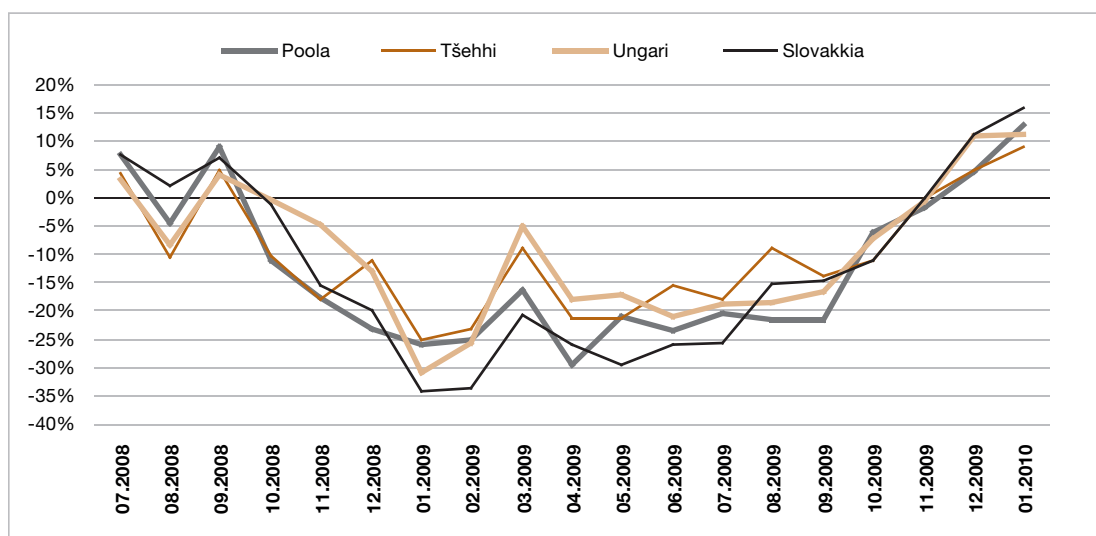
Joonis 4. Eelarve tasakaal (% SKPst).

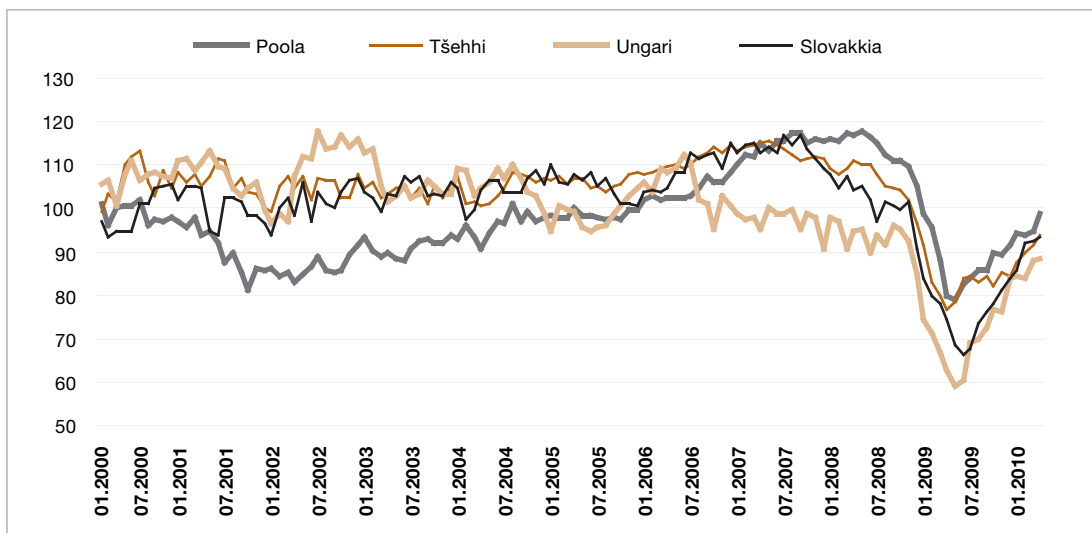
Joonis 5. Üldvalitsuse võlg (% SKPst).

Joonis 6. Tööstustoodangu aastakasv.

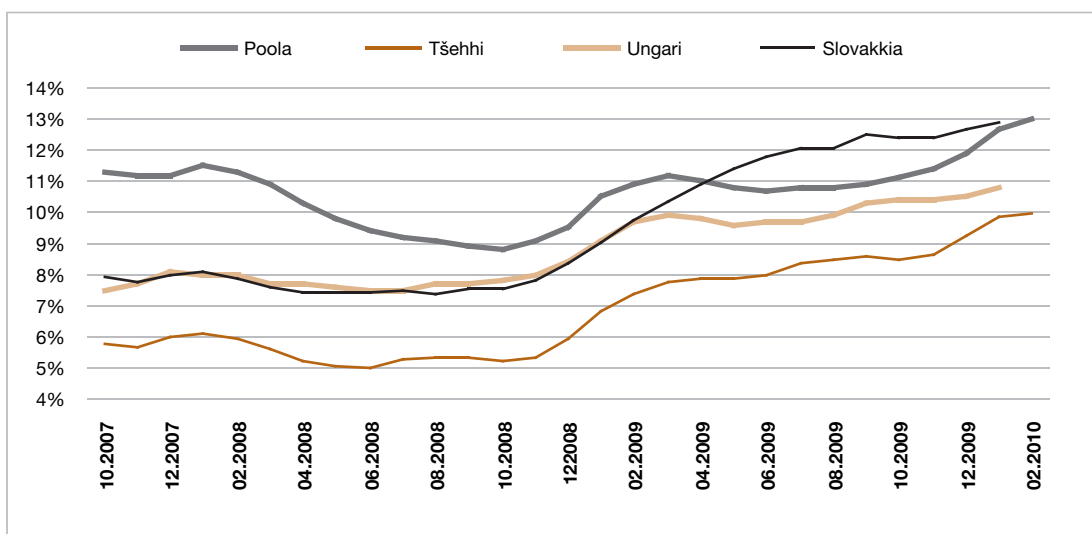

Joonis 7. Eksporti kasv (a/a).

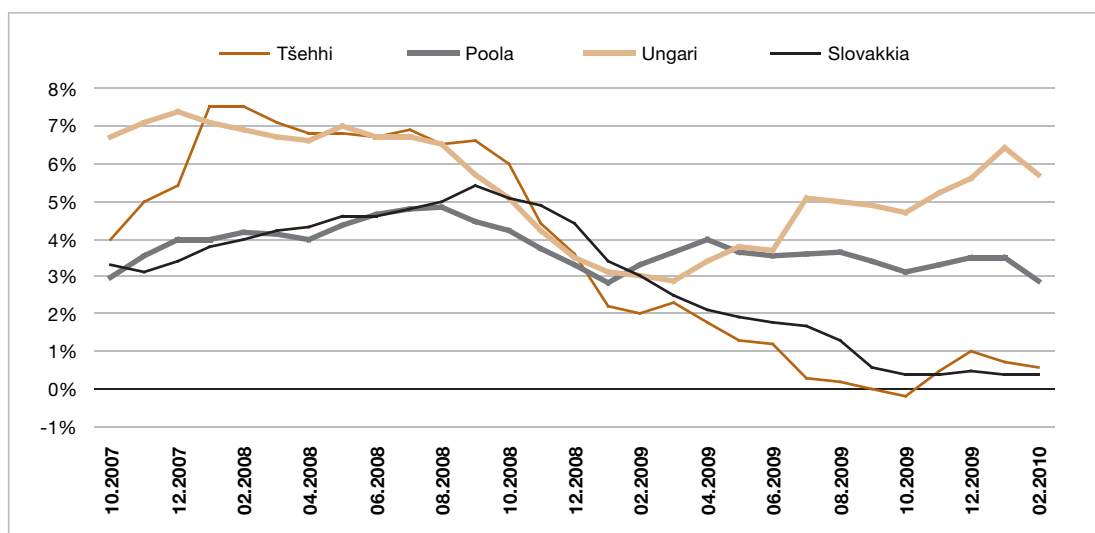

Joonis 8. Majandusalduse indeks.

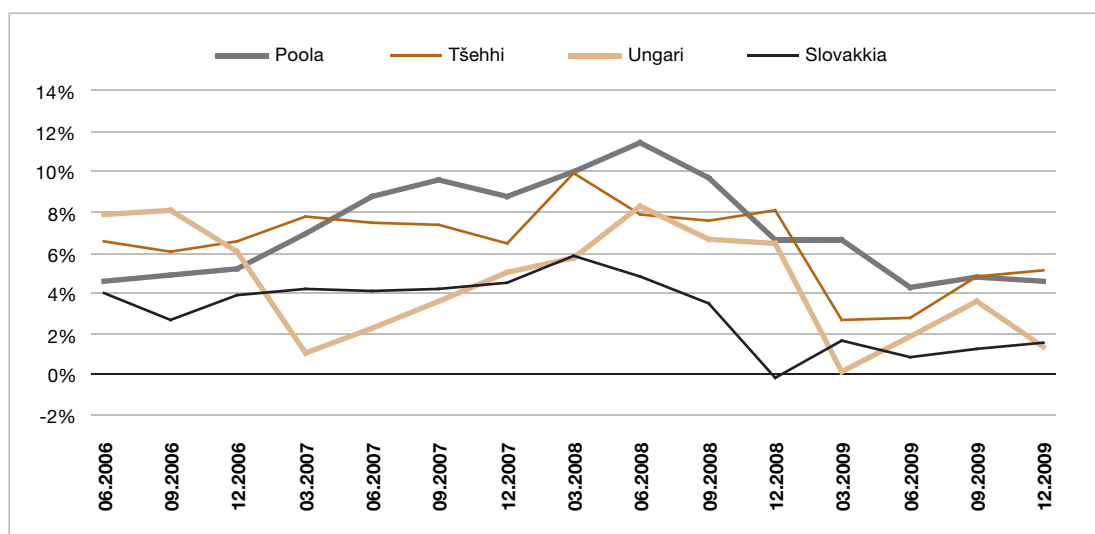
Majandustingimuste halvenedes on märkimisväärselt **suurenunud tööpuudus** (vt joonis 9), kerkides viimaste aastate kõrgeimale tasemele. Kuigi **inflatsioonisurve on leevenenud**, võib maksutõus (nt Tšehhi) ning kütuse ja energia hinnatõus inflatsioonimäära kergitada. Käibemaksu tõstmine Ungaris viis 2009. aasta lõpus inflatsioonimäära ajutiselt kõrgemaks, kuid järgnevateks kuudeks on oodata inflatsiooni alanemist. Slovakkia puhul on selgelt näha, et eurole üleminek 2009. aasta 1. jaanuaril ei ole viinud hinnasurveteni (vt joonis 10). Kasvavast tööpuudusest hoolimata püsib kõikides riikides nominaalne **palgakasv positiivne** (vt joonis 11), samal ajal oli reaalne palgakasv positiivne Poolas, Tšehhis ja Slovakkias ning Ungaris on reaalpalgad alanenud (III kvartal – 3,8% a/a).

Joonis 9. Tööpuuduse areng.

Joonis 10. Tarbijahindade aastakasv.

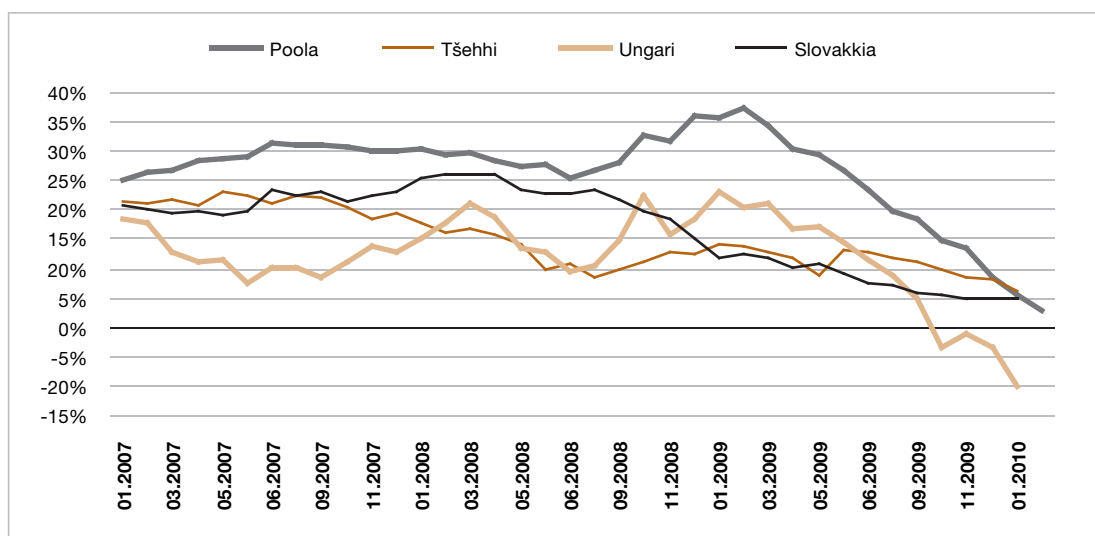

Joonis 11. Keskmise brutopalga muutus (a/a).

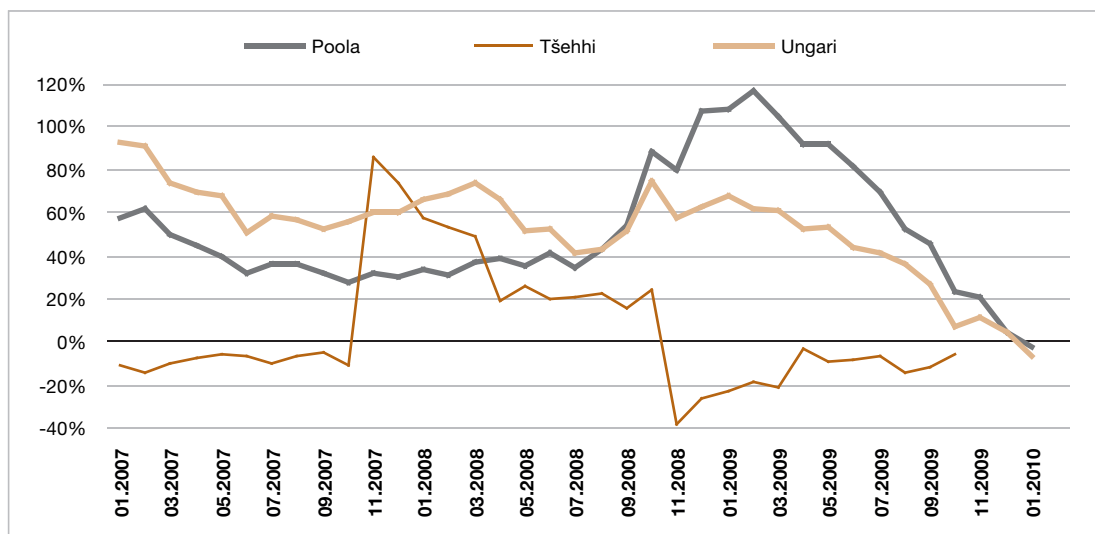
Finantssektor

Krediidinõudluse vähenemise tõttu **püsib laenuaktiivsus endiselt madalal**. Ungaris on laenukasv aastavõrdluses juba neljandat kuud negatiivne. Välisvaluutalaenude mahu kasv aeglustub üldise laenu- mahu kasvuga samas tempos (vt joonised 12 ja 13).

KIE riikide vääringud on viimastel kuudel püsinud võrdlemisi stabiilsed ning on euroga võrreldes tugevnenud (vt joonis 14), nt Poola zlotti kurss eurosse tugevnes viimase kolme kuuga 8%. Samal ajal

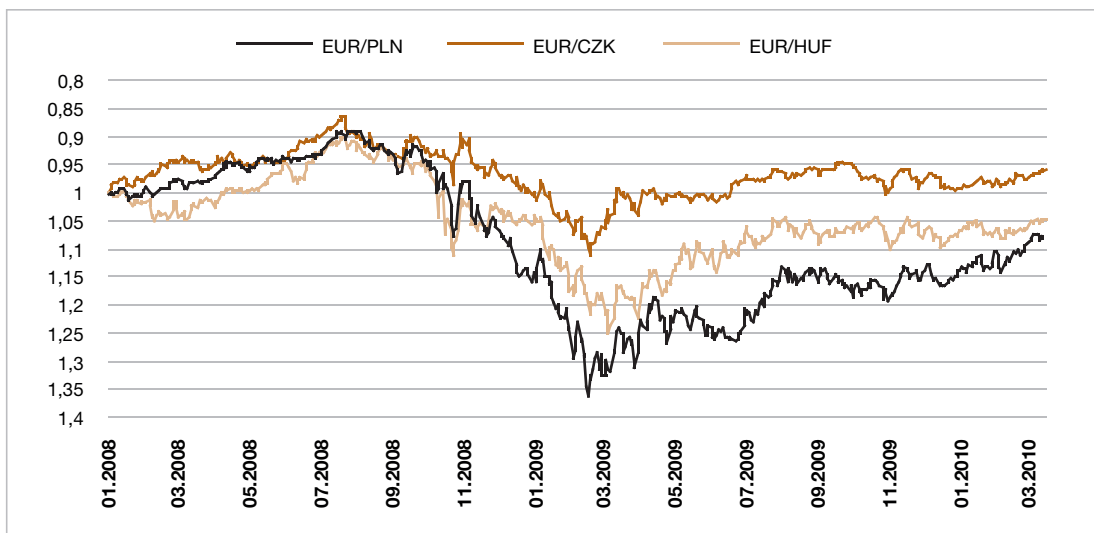
Joonis 12. Laenumahu kasv (a/a).

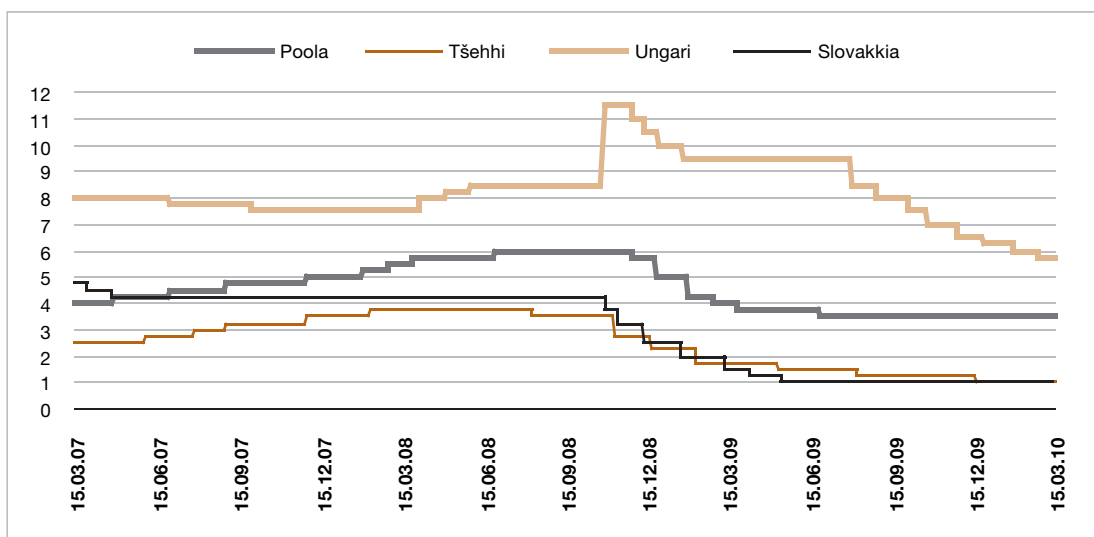
Joonis 13. Välisvaluutas nomineeritud eluasemelaenude mahu kasv (a/a).

on Poola keskpanga teatel zlott tugevnenud juba liigselt ning nad on valmis sekkuma valuutaturul toimuvasse, sest tugev zlott võib keskpanga hinnangul raskendada liitumist ERM2ga.

2009. aasta algusest on keskpangad majandusaktiivsuse ergutamiseks jõuliselt **alandanud baasintressimäärasid** (vt joonis 15), nt Ungari on alates 2009. aasta juulist langetanud kahe nädala repomäära 3,75%. Ka Poola ja Tšehhi keskpankade baasintressimäära tasemed on pärast kriisi madalamad kui kunagi varem. Slovakkia baasintress ühtlustus euroalaga liitumisel Euroopa Keskpanga refinantseerimise operatsioonide pakkumisintressiga.

Joonis 14. Poola zloti, Tšehhi krooni ja Ungari forinti vahetuskurss eurosse.

Joonis 15. Rahapoliitika keskne intressimäär.